

Raadsbrief

Datum: 23 juni 2020
Behandeld door: Harrie Wösten/ Jan Bouwmeester
Zaak: 2020-021835

Verzenddatum: 23 juni 2020
Mailadres: harrie.wosten@midden-groningen.nl
Portefeuillehouder: Erik Drenth

Onderwerp: Raadsbrief Voorjaarsbrief

Geachte leden van de raad,

In de raadsbrief van 16 april 2020 hebben wij u in kennis gesteld dat dit jaar geen aparte voorjaarsnota wordt opgesteld. Als vervanging van de voorjaarsnota stellen wij u daarom in deze voorjaarsbrief op de hoogte van de meest recente financiële informatie. Omdat de voorjaarsbrief geen formele status heeft in de zin van wijziging van de begroting wordt de financiële informatie uit deze voorjaarsbrief betrokken bij de samenstelling van de begroting 2021, inclusief noodzakelijke taakstellingen. Waar de mutaties betrekking hebben op de begroting 2020 zullen wij uw raad daartoe een wijziging van de begroting 2020 voorstellen.

Samenvatting voorjaarsbrief

In deze voorjaarsbrief zijn de financiële ontwikkelingen verwerkt tot en met mei 2020. Tevens zijn de meicirculaire 2020, de tot nu toe vastgestelde ombuigingen, het concept-resultaat van de jaarrekening 2019 en de actuele stand van de algemene reserve meegenomen.

Eveneens is deze gelegenheid benut om een eerste doorkijk te geven van de financiële gevolgen van de getroffen landelijke en lokale maatregelen inzake Covid-19. De doorkijk van Covid-19 is een eerste aanzet omdat er op dit moment geen volledig inzicht bestaat op de financiële effecten van de getroffen maatregelen. Over de mate waarin het Rijk de gemeente compensatie verstrekt is in de meicirculaire 2020 op het gebied van sport, bijstand en Wmo duidelijkheid verkregen. Voor de overige domeinen vindt nog overleg plaats.

Dit betekent dat de meicirculaire 2020 niet de duidelijkheid geeft over de gehele compensatie. In afwachting van het moment dat er volledige duidelijkheid bestaat over de compensatie gaan wij uit van een "worst-case scenario" van € 0,5 miljoen nadeel voor het jaar 2020 met mogelijk een structureel effect van € 0,25 miljoen in de jaren na 2020. Deze verwachting beschouwen wij als een risico, zodat verwerking in de risicoparagraaf eerder voor de hand ligt dan verwerking in de begroting.

Het geactualiseerde financieel meerjarenperspectief 2020-2024 is als volgt:

Geactualiseerd meerjarenperspectief	2020	2021	2022	2023	2024
Begrotingssaldi	-2.080.296	-1.526.765	-1.716.324	-524.131	-1.238.644

Dit noopt tot aanvullende maatregelen. Voor wordt gesteld bij de samenstelling van de begroting 2021 een taakstelling op te nemen overeenkomstig deze bedragen. Parallel aan het begrotingsproces medio september/oktober 2020, zullen wij u passende maatregelen voorstellen zodat tijdens de besluitvorming over de begroting 2021 de taakstellingen zijn ingevuld met concrete maatregelen.

Een belangrijk deel van de tekorten en niet in het minst de nog in de begroting te verwerken nadelen van de herijking van het gemeentefonds, waaronder onvoldoende compensatie van de kosten voor de Jeugdzorg, zijn voor ons als gemeente niet beïnvloedbaar. Wat de gevolgen van herijking van het gemeentefonds zijn is nog niet duidelijk. Vooralsnog gaan wij uit van nadelen oplopend van € 25 tot € 50 per inwoner. Omdat de herijking nog geen status heeft verwerken wij dit in de risicoparagraaf.

Dit zijn financiële gevolgen van het beleid dat door het Rijk wordt gevoerd. Wij zijn van mening dat waar dit het geval is het Rijk moet zorgdragen voor compensatie. Dit standpunt zullen wij betrekken in ons voorstel over de begroting 2021 en het meerjarenperspectief tot en met 2024.

Vertrekpunt

In de raadsvergadering van 9 april 2020 zijn de extra ombuigingen voor het jaar 2020 en het meerjarenperspectief tot en met 2023 vastgesteld. Voor het jaar 2024 is de jaarschijf 2023 geëxtrapoleerd. Met de vaststelling van deze extra ombuigingen is het meerjarenperspectief 2020-2024 van de begroting 2020 structureel sluitend. Ter bepaling van de actuele financiële positie in deze voorjaarsbrief is de besluitvorming van 9 april 2020 het vertrekpunt.

Tabel 1					
Actueel meerjarenperspectief 2020-2024	2020	2021	2022	2023	2024
Geactualiseerd meerjarenperspectief	-3.313.000	-1.781.000	-2.297.000	-499.550	-499.550
Ombuigingsvoorstellen	2.959.352	2.090.560	2.025.560	2.075.560	2.075.560
Reservemutaties (min=onttrekking algemene reserve)	-353.648	309.560	-271.440	1.576.010	1.576.010

In de jaarschijven 2020 en 2022 worden nog tekorten voorzien terwijl in de jaren 2021, 2023 en 2024 sprake is van een sluitende begroting.

Ontwikkelingen	2020	2021	2022	2023	2024
1. Ontwikkeling Sociaal Domein	-576.000	-636.000	-462.000	-332.000	-332.000
2. Beleidsplan wegen	-600.000	-600.000	-600.000	-600.000	-600.000
3. Implementatie Omgevingswet	-250.000	-250.000	0	0	0
4. Kadeversterking Steendam Tjuchem	0	0	-120.000	-120.000	-120.000
5. OOV, versterking financiële positie	-242.000	-250.000	-500.000	-500.000	-500.000
Totaal ontwikkelingen	-1.668.000	-1.736.000	-1.682.000	-1.552.000	-1.552.000

Bovenvermelde bekende ontwikkelingen - Raadsbrief 11 februari 2020 Update financiële situatie in relatie tot de voorjaarsnota 2020 - zouden worden betrokken in de voorjaarsnota 2020 en meegenomen in het begrotingsproces 2021 waaronder mogelijk aanvullende maatregelen. Deze ontwikkelingen worden nu betrokken in deze voorjaarsbrief.

Opgemerkt wordt dat het bedrag van € 600.000 voor het beleidsplan wegen in de jaarschijf 2020 inmiddels op "nul" is gesteld. Reden daarvan is dat de budgettaire consequenties van het beleidsplan met 1 jaar zijn opgeschoven naar het jaar 2021.

Met het voortschrijden van de tijd, na de ontwikkelingen uit tabel 2, zijn in tabel 3 aanvullend nieuwe onderwerpen vermeld die de financiële positie van de gemeente beïnvloeden en in deze voorjaarsbrief worden betrokken. Deze onderwerpen zijn nader toegelicht in de bijlage "Toelichting op de mutaties voorjaarsbrief 2020".

Nummer	Omschrijving	2020	2021	2022	2023	2024
A	Sociaal beleid	-780.271	-648.360	-647.660	-648.060	-648.060
B	Bijzondere bijstand	-295.000	-295.000	-295.000	-295.000	-295.000
C	Buigbudget	-900.000	0	0	0	0
D	Gemeenschappelijke regelingen	-350.000	-457.058	-727.058	-760.058	-430.058
E	Belastingen: hogere opbrengst OZB	500.000	500.000	500.000	500.000	500.000
		-1.825.271	-900.418	-1.169.718	-1.203.118	-873.118

Opgemerkt wordt dat het negatief effect van het Buigbudget van € 900.000 in feite € 1.312.842 is. Evenals in 2019 ramen wij een deel van de negatieve ontwikkeling in de begroting en het restant, in dit geval € 412.842, nemen we op in de risicoparagraaf. De bijstelling is uitsluitend voor de jaarschijf 2020. Reden daarvan is dat wij aannemen dat, in de definitieve vaststelling van het budget (najaar 2020), de ontwikkeling van een toename aan Buiglasten wordt betrokken.

Het totaal aan ontwikkelingen die de financiële positie beïnvloeden is:

Totaal ontwikkelingen	2.020	2.021	2.022	2.023	2.024
Totaal tabel 2 : ontwikkelingen uit raadsbrief 11 februari 2020	-1.668.000	-1.736.000	-1.682.000	-1.552.000	-1.552.000
Totaal tabel 3 : nieuwe ontwikkelingen	-1.825.271	-900.418	-1.169.718	-1.203.118	-873.118
	-3.493.271	-2.636.418	-2.851.718	-2.755.118	-2.425.118

Jaarrekening 2019

Het concept-resultaat van de jaarrekening 2019 is bekend. *NB: tekst volgende zinnen - cursief - weghalen nadat controlerapport beschikbaar is, waarschijnlijk voor heidag college 23 juni) Wel moet een voorbehoud worden gemaakt met betrekking tot de bevindingen van de accountant. Het definitieve controlerapport is nog niet beschikbaar. Onderstaande financiële gegevens kunnen nog wijzigen.* In de Najaarsnota 2019 werd het saldo - nadelig - geraamd op c.a. € 6,2 miljoen.

Tabel 5

Resultaat jaarrekening 2019 Midden-Groningen	
Prognose Najaarsnota 2019	-6.228.740
Resultaat na bestemming (afgerond)	-5.729.000
Saldo	499.740

Het resultaat na bestemming bedraagt € 5,7 miljoen nadelig. Dat is c.a. € 0,5 miljoen beter dan verwacht in de Najaarsnota 2019. Het resultaat is van incidentele aard en heeft geen effect op het begrotingsjaar 2020 en het meerjarenperspectief 2020-2023. Wel heeft het resultaat effect op de algemene reserve. In het raadsvoorstel met betrekking tot de jaarrekening 2019 zal worden voorgesteld om het nadelig resultaat van € 5,7 miljoen ten laste te brengen van de algemene reserve.

Meicirculaire 2020

Onderstaand zijn in beeld gebracht de effecten van de meicirculaire 2020 op de begroting 2020 en het meerjarenperspectief tot en met 2024. Tabel 6a betreft het deel exclusief de taakmutaties en tabel 6b uitsluitend de taakmutaties. De taakmutaties worden in de bijlage toegelicht.

Tabel 6 a

Mei-circulaire 2020, exclusief taakmutaties	2020	2021	2022	2023	2024
Accessen	133.000	535.000	1.189.000	463.000	-265.000
Afrekening 2019 plafond Bcf	133.000	0	0	0	0
Ontwikkeling uitkeringsbasis	413.000	224.000	176.000	134.000	29.000
	679.000	759.000	1.365.000	597.000	-236.000

Tabel 6 b

Mei-circulaire 2020, taakmutaties	2020	2021	2022	2023	2024
Saldo taakmutaties	487.623	41.093	41.834	57.977	-97.136

Vanwege uitstel van de herijking van het gemeentefonds, van 2021 naar 2022, en de onduidelijkheid van de financiële gevolgen is in de meicirculaire 2020 geen informatie opgenomen die leiden tot mutaties in de uitkering. Desalniettemin moet worden opgemerkt dat de eerste doorrekening van de herijking voor Midden-Groningen zal leiden tot een nadeel van € 1,5 miljoen in 2022 en € 3 miljoen structureel vanaf 2023. Verwerking in de risicoparagraaf voor een percentage van 50% ligt dan ook in de rede.

Corona maatregelen

Naast de landelijke maatregelen hebben wij de volgende besluiten genomen:

1. Het aanbieden van een betalingsregeling/ uitstel van betaling van gemeentelijke belastingen voor eenieder die in zijn inkomen is getroffen door de coronacrisis.
2. De aanslag toeristenbelasting tot nader order aanhouden.
3. Betalingen aan derden versnellen.
4. Subsidie bij maatschappelijke organisaties in liquiditeitsproblemen bevoorschotten.
5. Prestatie-eisen bij gesubsidieerde organisaties en gecontracteerde zorgaanbieders aanpassen.
6. We treffen een regeling voor subsidieverstrekingen voor activiteiten die in de periode van 16 maart 2020 tot 1 juni 2020 zouden plaatsvinden (NB: verlengd tot 1 september 2020).

Reeds ontvangen leges voor verleende evenementenvergunningen terugbetalen en afzien van nog op te leggen leges voor definitief afgelaste evenementen tot 1 september 2020 als gevolg van de Coronamaatregelen.

Het financieel effect van deze maatregelen op de begrotingspositie voor het jaar 2020 is op dit moment niet in beeld en zeker niet voor het meerjarenperspectief tot en met 2023. Wel zijn er uiteraard indicaties te geven. Voor de tijdelijke overbruggingsuitkering zelfstandige ondernemers (Tozo) zijn, halverwege mei 2020, 864 aanvragen ingediend. Nog 50 aanvragen moeten worden afgehandeld. De regeling is, onder nieuwe voorwaarden, verlengd. Aan bedrijfskredieten is tot halverwege mei € 150.000 verstrekt. Aan uitkeringen levensonderhoud € 1,4 miljoen (tot en met de maand april). De kosten worden door het Rijk op declaratiebasis voor 100% vergoed.

Wat nog niet op geld kan worden gezet zijn de volgende ontwikkelingen:

- Stijging aantal aanvragen Participatiewet;
- Toename cliënten die recht hebben op een volledige uitkering. Stijging Buig-lasten!
- Stijging bijstandcliënten heeft tot gevolg meer aanspraak op de minimaregeling;
- Vanwege Covid-19 vinden er geen intakegesprekken/huisbezoeken. Normaliter wordt 30% van de aanvragen afgewezen of buitenbehandeling gesteld.

Binnen het Werkbedrijf zijn de activiteiten na half maart vrijwel tot stilstand gekomen. Dit heeft geleid dat voor het onderhoud van Groen lokale partijen zijn ingeschakeld. Doordat de inzameling van huishoudelijk afval een vitaal proces is, is de dienstverlening onverminderd doorgedaan. Dit zorgde voor een toename in de reguliere en éénmalige kosten. Landelijk is besloten om de eigen bijdrage voor huishoudelijke hulp tijdelijk stop te zetten, daarnaast zijn afspraken gemaakt omtrent omzetcompensatie huishoudelijke hulp en Jeugd en leerlingenvervoer. Onzeker is of de opbrengst uit toeristenbelasting in 2020 zal worden gehaald. De inspanningen die de organisatie verricht ter uitvoering van de Corona-maatregelen zijn groot. Dit heeft tot gevolg dat voorgenomen regulier en projectmatig werk, waaronder investeringen deels tot stilstand is/zijn gekomen of met een lagere intensiteit wordt uitgevoerd. Welk effect dat heeft op de budgetten is nog onduidelijk.

Op voorhand wordt uitgegaan dat de Corona-maatregelen een nadelig effect hebben op de begroting van 2020 tot een bedrag van € 0,5 miljoen. Wij verwachten dat dit ook gevolgen heeft in de jaren na 2020. De tijdelijk maatregelen in de wijze hoe wij als organisatie werken en niet in het

minst externe partijen die wij contracteren en/of bijdragen-subsidies verstrekken zullen leiden tot hogere kosten. Wij schatten in dat dit structureel een bedrag van € 250.000 per jaar vergt. Omdat het om aannames gaat en nog onduidelijk is hoe de lasten zich daadwerkelijk gaan manifesteren en bovendien onduidelijkheid bestaat over de mate van compensatie door het Rijk verwerken wij deze ontwikkeling in de risicoparagraaf.

Omschrijving	2020	2021	2022	2023	2024
Nadelig effect Corona-maatregelen	-500.000	-250.000	-250.000	-250.000	-250.000

Ombuigingen tot nu toe

De raadsbesluiten van 11 juli 2019 en 9 april 2020 waarin de ombuigingen op de uitvoeringsbudgetten zijn vastgesteld alsmede die op Jeugd/WMO van 17 oktober 2019 staan aan de basis van de noodzakelijke verbetering van de financiële positie van de gemeente. Het ombuigingspakket is omvangrijk en ambitieus. Zie daarvoor de volgende tabel.

Ombuigingen jaar	Begroot
Ombuigingen jaarschijf 2020	12.866.985
Ombuigingen jaarschijf 2021	12.909.360
Ombuigingen jaarschijf 2022	12.818.592
Ombuigingen jaarschijf 2023	12.179.592
Ombuigingen jaarschijf 2024	12.222.092

Wij gaan uit dat de vastgestelde ombuigingen worden gerealiseerd. Via de reguliere P&C-documenten wordt uw raad informatie verstrekt over het verloop/de realisatie van de ombuigingen. Mocht uit de monitoring blijken dat ombuigingen stagneren dan wordt het mogelijk nadeel van de desbetreffende jaarschijf verwerkt in de risicoparagraaf.

Totaalbeeld financiële positie

De effecten van de ontwikkelingen, jaarrekening 2019, meicirculaire 2020 en de Corona-maatregelen op de begroting 2020 en het meerjarenperspectief zijn als volgt:

Tabel	Omschrijving	2020	2021	2022	2023	2024
1	Geactualiseerd perspectief na Rbs 9 april 2020	-353.648	309.560	-271.440	1.576.010	1.576.010
2	Ontwikkeling uit raadsbrief 11 februari 2020 (1	-1.068.000	-1.736.000	-1.682.000	-1.552.000	-1.552.000
3	Nieuwe ontwikkelingen	-1.825.271	-900.418	-1.169.718	-1.203.118	-929.518
5	Jaarrekening 2019	0	0	0	0	0
6a	Mei-circulaire 2020: exclusief taakmutaties	679.000	759.000	1.365.000	597.000	-236.000
6b	Mei -circulaire 2020: taakmutaties	487.623	41.093	41.834	57.977	-97.136
7	Corona-maatregelen: risicoparagraaf	0	0	0	0	0
		-2.080.296	-1.526.765	-1.716.324	-524.131	-1.238.644
(1	Correctie beleidsplan wegen raming 2020 op "nul"					

In alle jaren is sprake van een nadelig begrotingsresultaat. In de eerder gememoreerde raadsbrief "Update financiële situatie in relatie tot de voorjaarsnota 2020" hebben wij al de verwachting gemeld dat op basis van de toen bekende ontwikkelingen het hoogstwaarschijnlijk is dat bij de voorjaarsnota ons een nieuwe bezuinigingsdiscussie te wachten staat. Dat beeld wordt hiermee bevestigd. Ook herhalen we dat van een nieuwe bezuinigingsronde - de derde in korte tijd - niet mag worden verwacht dat er een (uitgebreide) nieuwe set aan bezuinigingsvoorstellen kan worden voorgelegd. Alvorens daar verder op in te gaan laten we onderstaand het effect zien op de algemene reserve indien er geen maatregelen worden getroffen.

Algemene reserve

Onderstaand is de ontwikkeling van de algemene reserve opgenomen na verwerking van het jaarrekeningresultaat 2019 alsmede de bekende mutaties in 2020 en de aanname dat de geprognosticeerde nieuwe begrotingsresultaten niet van een dekking worden voorzien door middel van extra maatregelen.

Tabel 10		2020	2021	2022	2023	2024
Ontwikkeling algemene reserve						
Saldo 31-12-2019 jaarrekening 2019		12.737.344	0	0	0	0
Geactualiseerd saldo		0	4.894.048	3.507.283	1.930.959	1.546.828
Jaarrekening 2019		-5.729.000	0	0	0	0
Parkeergelden		140.000	140.000	140.000	140.000	140.000
Afwikkeling Gouden Driehoek		-174.000	0	0	0	0
Aanwending wegens begrotingstekort		-2.080.296	-1.526.765	-1.716.324	-524.131	-1.238.644
Storting wegens begrotingsoverschotten		0	0	0	0	0
Nieuw saldo		4.894.048	3.507.283	1.930.959	1.546.828	448.184

Het resultaat daarvan is dat de algemene reserve onder de kritische grens komt van een weerstandsratio van minder dan 1 en het wenselijk geachte minimumniveau van € 100 per inwoner zoals dat in de kadernota Integraal Risicomanagement en Weerstandsvermogen 2020-2023 is vastgelegd. In beide gevallen zijn wij in die situatie gehouden tot het maken van een herstelplan. Een herstelplan moet leiden tot een verbetering van de algemene reserve, als onderdeel van het eigen vermogen. Dit kan worden bereikt door een structureel herstel van de balans tussen de exploitatielasten en -baten. Kortom een nieuwe taakstelling. Onderstaand gaan wij in op de mogelijkheden.

Nieuwe taakstelling

Op basis van deze voorjaarsbrief achten wij aanvullende maatregelen noodzakelijk om te komen tot een sluitend meerjarenperspectief. Opties zijn onder meer verhoging van de OZB - 1% % verhoging levert ongeveer € 170.000 op en verkoop aandelen Enexis.

De gemeente Midden-Groningen heeft 142.116 aandelen. In 2019 hebben wij hiervoor € 98.493,11 aan dividend ontvangen over het dividend jaar 2018.

Op dit moment zijn de aandelen ongeveer een bedrag van € 30 per stuk waard.

Dit is ook de verkoopprijs die de afgelopen jaren aan andere verkopende aandeelhouders is uitbetaald.

Als we dit bedrag hanteren levert dat éénmalig een bedrag op van € 4,2 miljoen en een structureel nadeel (niet ontvangen dividend) van € 100.000. Evenwel moet hierbij worden opgemerkt dat de aandelenverkoop tussen de huidige aandeelhouders momenteel stagneert.

Een en ander is een indicatie en zal nog wel verder moeten worden onderzocht bij Enexis wat op dit moment de verkoopprijs is en of en wanneer de aandelen verkocht kunnen worden.

Op 5 juli 2018 is de nota reserves en voorzieningen vastgesteld door de raad. Hiermee kon door een aantal reserves en voorzieningen te herijken éénmalig een bedrag van € 11,2 miljoen aan de Algemene Reserve worden toegevoegd. Bij de samenstelling van de jaarrekening 2019 is de noodzaak van instandhouding van de reserves en de omvang daarvan onderzocht. Een nieuwe herijking achten wij overbodig.

Realisatie van de taakstelling op het geprognosticeerde tekort van de jaarschijf 2020 zal moeilijk zijn zo het al niet onmogelijk is vanwege het besluitvormingsproces over de begroting 2021/ taakstellingen. Het geprognosticeerde tekort voor 2020 beschouwen we als een voorbode van de jaarrekening 2020.

Toenemende kwetsbaarheid

De gemeente Midden-Groningen blijft ondanks alle besloten en nog te besluiten ombuigingen financieel kwetsbaar. Net als de meerderheid van de Nederlandse gemeenten slagen we er niet in de decentralisaties uit te voeren binnen het daarvoor bestemde budget. Ook de incidenteel toebedeelde middelen veranderen dit beeld niet. De herijking van het gemeentefonds lijkt op het eerste gezicht uit te komen op een nadeel voor de kleinere tot middelgrote gemeenten dit ten gunste van de grote gemeenten. Na verzet hiertegen heeft op 26 februari 2020 de minister van BZK de Tweede Kamer geïnformeerd over het uitstellen van invoering van de nieuwe verdeling van het gemeentefonds met één jaar naar 2022. Aanvullend onderzoek is nodig en voor het sociaal domein is een nadere analyse van de uitschieters gewenst. Naar verwachting start half september 2020 de consultatieperiode.

Ook voorstellen tot verruiming van het gemeentelijk belastinggebied stagneren. Het ambtelijke rapport Herziening gemeentelijk belastinggebied dat aan de Tweede Kamer is aangeboden is niet behandeld. De bouwstenen voor herziening van het gemeentelijk belastinggebied zijn bedoeld voor het volgende kabinet. Politieke weging ervan zal tijdens de formatiefase moeten gebeuren, als onderdeel van het bouwstenentraject voor een beter belastingstelsel.

Al met al blijven wij, samen met andere gemeenten en de provincie Groningen strijden voor een toebedeling van middelen waarmee de gemeentelijke taken redelijkerwijs uitvoerbaar zijn. Dat is nu nog niet het geval.

Met vriendelijke groet,
Burgemeester en wethouders van de gemeente Midden-Groningen

A. Hoogendoorn
Burgemeester

H.J.W. Mulder
Gemeentesecretaris

Bijlage:

1. Toelichting op de mutaties voorjaarsbrief 2020
2. Notitie artikel 12 update 2020
3. Toelichting preventief toezicht